

**ПРОГРАМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И
ПРИБЩАВАНЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ
ЗА УЧЕБНАТА 2019/ 2020 ГОДИНА**

*Програмата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 9 от Закона за предучилищното и училищното образование,
приета от Педагогическия съвет на Второ основно училище „Димитър Благоев“, Благоевград на 11.09.2019 г.,
утвърдена със заповед № РД-07-1003/ 13.09.2019 г.,*

ВЪВЕДЕНИЕ

Образованието у нас и в световен мащаб днес е изправено пред сериозни предизвикателства: все по-често се сблъскваме с представители на различни култури, различни от нашите ценности и норми, традиции и гледни точки. Глобализацията създаде условия хората да пътуват, да живеят на различни места по света, да учат в интернационална среда. И всичко това е прекрасно, но същевременно налага изграждането на един нов комплекс от умения за общуване и познания за другите; за възможните точки на различие и начините за тяхното преодоляване; за толерантност към другите – и понякога към самите себе си. Често явление е педагогическите специалисти в българското училище да изпълняват своята мисия в групи и паралелки с деца и ученици, които:

- са в риск от отпадане и преждевременно напускане на образователните институции;
- са подложени на тормоз и агресия;
- не владеят българския език на ниво, достатъчно за да се справят с учебните си задачи;
- имат затруднения в обучението;
- имат специални образователни потребности (СОП);
- са с изявени дарби и др.,

Всичко това води до необходимостта от приобщаване на различните, на уязвимите, на изключените от обществото. Именно образованието се явява механизмът, чрез който те ефективно могат да бъдат включени, така че да намерят работа, да преодолеят икономическите бариери, които създават бедността и нищетата, да преодолеят културните различия и конфликти и да станат равноправни участници в обществото. По отношение на приобщаването изводите, които идват от образователната практика, говорят за това, че то започва с признаването на различията между децата и учениците. Учителят е този, който трябва много добре да познава всички възможни различия, с които ще се сблъска в своята практика, за да може да ги управлява по възможно най-безболезнения и безконфликтен начин, когато работи с децата или учениците, техните родители, обществото.

Второ основно училище „Димитър Благоев“, Благоевград е институция която спазва препоръките на Съвета на Европа, отправени към всички организации да работят активно в областта на интегрирането на хора с увреждания и уязвими групи. В училището ни уязвимите групи ученици се приемат като хора със способности и потенциал, а не единствено с трудностите и ограниченията им. В нашето училище се създават условия за достъпна качествена грижа за учениците, така че техните родители да могат да търсят възможности за образование или професионална реализация. При децата в училищна възраст се обръща особено внимание, както на семейството като част от образователния процес, така и на индивидуалните особености на всяко дете. Различията между учениците в зависимост от техните интереси, познания, умения, минало, майчин език, постижения или увреждане, могат да бъдат ресурси в подкрепа на ученето.

НОРМАТИВНА ОСНОВА НА УЧИЛИЩНАТА ПРОГРАМА

Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 - 2020)

2000 Европейската социална харта /ревизирана/;

1992 - Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и първия допълнителен протокол към нея;

1970 - Международният пакт за граждански и политически права и Международния пакт за икономически, социални и културни права

Национална стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 - 2015 г.

Законът за предучилищното и училищно образование;

Стандарт за приобщаващото образование.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРИОБЩАВАНЕ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ:

Всяко дете има право на достъп до образование независимо от етническия му произход, наличието на увреждане или икономическото положение на семейството му и това право е залегнало в Конвенцията на ООН за правата на детето.

Процесът на приобщаване се състои в търсене на ресурсите на всяко дете за активното му участие в училищната общност.

Според Алианса за приобщаващо образование има девет водещи принципа на приобщаващото образование и те са:

- Човек е ценен независимо от неговите способности или от неговите постижения.
- Всяко човешко същество е способно да чувства и да мисли.
- Всяко човешко същество има правото да общува и да бъде чуто.
- Хората се нуждаят един от друг.
- Истинското образование може да се случи единствено чрез истински взаимоотношения.
- Всички хора се нуждаят от подкрепа и приятелско отношение от хора на своята възраст.
- Прогрес в ученето се постига чрез надграждане на това, което човек може да прави, а не на това, което не може.
- Различията внасят здравина в отношенията в обществото.
- Сътрудничеството е за предпочитане пред конкуренцията.

Програмата за предоставяне на равни възможности и приобщаване на децата и учениците от уязвими групи включва:

1. Принципите на приобщаващото образование;
2. Условието и реда за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на учениците;
3. Условието и реда за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците въз основа на оценката на индивидуалните им потребности и изготвянето на план за подкрепа на ученика от екип за подкрепа на личностното развитие в училището;
4. Изграждане на позитивен психологически климат в училището;
5. Структурата, условията и реда за утвърждаване на индивидуалните учебни планове и на индивидуалните учебни програми на ученици със специални образователни потребности и на ученици с изявени дарби по чл. 95, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за предучилищното и училищното образование;
6. Условието и реда за постъпване, организацията и осъществяването на обучението и подкрепата за личностно развитие на учениците със специални образователни потребности.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всеки ученик и на разнообразието от потребности на всички ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на учениците във всички аспекти на живота.

Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование и се реализира в съответствие със следните принципи:

- Гарантиране на правото на всеки ученик на достъп до училище най-близо до неговото местоживее и на правото му на качествено образование.
Гарантиране на достъпа на всеки ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на ученето и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;
- Прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;

- Приемане и зачитане на уникалността на всеки ученик - индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че ученикът да развие максимално своя потенциал;
- Равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат в процеса на ученето и научаването и при участието им в дейността на училището;
- Системен и холистичен подход на организация и сътрудничество на образователните институции в областта на приобщаващото образование на всички равнища - управление и екипност, използване на приобщаващи педагогически практики, създаване на сигурна и подкрепяща среда, участие на родителите, мониторинг на процеса и на качеството на подкрепата за личностно развитие, както и на влиянието им върху обучението и постиженията на учениците;
- Сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование - училището, ученика, семейството и общността;
- Намалване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на учениците в дейността на училището;
- Нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение, подготовка на учениците за живот в приобщаващо общество;
- Гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразно потребностите на учениците и в зависимост от спецификата на обществения живот.

На учениците във Второ ОУ „Димитър Благоев“ се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие. Подкрепата за личностно развитие осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията на учениците. Подкрепата за личностно развитие се предоставя в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всеки ученик. За реализиране на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие в училището работят педагогически съветник, психолог и логопед. Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя в зависимост от плана за подкрепа на ученика.

Подкрепата за личностно развитие на учениците се организира и осигурява в съответствие с разработените областни стратегии за подкрепа за личностно развитие на учениците въз основа на анализ на потребностите от обща и допълнителна подкрепа. За организиране и координиране на процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие със заповед на директора на училището в началото на всяка учебна година се определя координатор в училището. За координатор е определен заместник-директорът по учебната дейност Милена Ковачева. Общата подкрепа за личностно развитие във Второ основно училище „Димитър Благоев“ се осигурява от постъпването на ученика в училище до завършването на училищното образование съобразно индивидуалните му потребности и възможностите на училището. Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развиване на потенциала на всеки ученик в училището.

Общата подкрепа за личностно развитие в училището гарантира участие и изява на всички ученици в класната стая и включва:

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;

2. кариерно ориентирани на учениците;
3. занимания по интереси;
4. грижа за здравето въз основа на информация от родителя за здравословното състояние на ученика и за проведени медицински изследвания и консултации;
5. поощряване с морални и материални награди;
6. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
7. превенция на обучителните затруднения.

Дейностите по обща подкрепа за личностно развитие включват регулярни екипни срещи между класния ръководител, учителите и другите педагогически специалисти за:

- преглед и обсъждане на събраната информация за обучението и развитието на всеки ученик;
- изготвяне на план за действие за обща подкрепа за отделни ученици;
- обмяна на информация и на добри педагогически практики.

На родителите се предоставя информация и при необходимост се канят на екипните срещи. По време на срещите се води протокол, който се подписва от всички участници в срещата.

Общата подкрепа за личностно развитие на учениците включва дейности съобразно техните интереси, способности, компетентности и изява в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта.

Общата подкрепа за личностно развитие включва:

1. дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование;
2. образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически дейности и участие в проекти, програми, форуми и в други изяви на общинско, областно, национално и международно равнище;
3. учебни предмети, модули и дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка на учениците.

Дейностите по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение имат за цел изграждане на позитивен организационен и психологически климат в училище, включително чрез психологическа подкрепа. Тя е насочена към учениците, учителите, училищното управление и родителите.

Психологическата подкрепа включва:

1. създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения между всички участници в образователния процес;
2. предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на учениците;
3. груповата работа с ученици; кризисна интервенция;
4. работа със средата, в която е ученикът - семейството, връстниците.

Общата подкрепа за личностно развитие в училището за целите на превенцията на обучителните затруднения се изразява във включване на учениците в:

1. допълнително обучение по учебни предмети при условията на Закона за предучилищното и училищното образование;
2. консултации по учебни предмети и допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
3. насочване на учениците към логопед, при установяване на такава необходимост.

Общата подкрепа за личностно развитие се основава на анализ на информацията и наблюденията на обучението и развитието на всеки ученик.

Реализирането на дейности за обща подкрепа за личностно развитие в училището въз основа на анализа се осъществява чрез план за действие в случаите, когато:

1. се установят затруднения в обучението на ученика и/или има рискови фактори в средата, които може да повлияят на обучението му, но които все още не изискват допълнителна подкрепа за личностно развитие;
2. се установи, че ученик напредва значително по-бързо, отколкото учениците на неговата възраст.

Планът за действие съдържа цели за работа с ученика, срок за постигането им, описание на работата и се изготвя от класния ръководител на ученика в екипна работа с другите педагогически специалисти до 14 дни от установяването на случаите. Дейностите за обща подкрепа за личност-

но развитие във Второ основно училище „Димитър Благоев“ задължително се осъществяват и в неучебно време, включително през ваканциите, съобразно потребностите на децата и учениците, като продължителността им за отделен ученик или за група ученици е в зависимост от възможностите на училището. Планът за действие се актуализира, променя или прекратява след преглед на напредъка на ученика и съобразно заложените в него срокове.

С плана за действие за обща подкрепа при ученик с установени затруднения в обучението се цели максимално да се преодолеят затрудненията. С плана за действие за обща подкрепа при ученик, който напредва значително по-бързо от връстниците си, се цели детето или ученикът да развие своите възможности и дарби в най-пълна степен. Отговорност за координацията по изпълнението на плана за действие за обща подкрепа има класният ръководител на ученика.

ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ПРОГРАМАТА

- Равен достъп и приобщаване на всеки ученик;
- Равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- Съхраняване на етнокултурното многообразие.

С цел продължаване на създаването на подкрепяща среда за обучението и възпитанието на учениците със **специални образователни потребности** във Второ основно училище „Димитър Благоев“, Благоевград е създадена програма за **допълнителна подкрепа** която включва:

1. Екипи от специалисти, в зависимост от потребностите на учениците.
2. Диагностична и консултативна дейност.
3. Индивидуални образователни програми.
4. Учебни програми по специалните учебни предмети и други.

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

1. Пълноценна социализация на ученици със специални образователни потребности, ученици с физически и ментални увреждания и ученици от етническите малцинства.
2. Гарантиране на равен достъп до качествено образование за учениците със специални образователни потребности, ученици с физически и ментални увреждания и ученици от етническите малцинства.

3. Утвърждаване на интеркултурно и подкрепящо образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

1. Провеждане на информационни кампании сред родители и общественост за разясняване на взаимните ползи от интегрираното обучение на учениците със специални образователни потребности, ученици с физически и ментални увреждания и ученици от етническите малцинства.
2. Специализирана работа с родителите за по-голяма заинтересованост към образователно- възпитателния процес.
3. Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси и учениците с увреждания.
4. Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за деца и ученици от етническите малцинства.
5. Осигуряване на допълнителна квалификация на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна образователна среда, включително за преподаване на български език на ученици, за които той не е майчин.
6. Осъществяване на извънкласна работа, занимания по интереси и на организиран отдих и спорт в мултикултурна образователна среда, съчетана с традициите на отделните етнически групи.
7. Изграждане и функциониране на информационна система за проследяване на учениците в риск.
8. Допълнителна работа с ученици със специални образователни потребности и ученици от етническите малцинства, застрашени от отпадане и/или преждевременно напускане на училище.
9. Подкрепа на учениците от уязвимите етнически общности за продължаване на образованието им и след задължителната училищна възраст.
13. Създаване на условия за развитие на талантливите ученици с увреждания чрез насърчаване на техните творческите изяви.

План за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на учениците

Оперативни цели	Дейности	Бюджет	Срок за изпълнение	Очаквани резултати	Индикатори	Водещ отговорник
<i>Осигуряване на обща подкрепа по етапи /начален, прогимназиален етап/</i>	Учителите разпознават деца с различни възможности-напредващи или изоставащи и изготвят план за дейности, според потребностите им	В рамките на бюджета на училището	До 3 месеца от началото на учебната година	Деца с изготвени планове за подкрепа	Деца с допълнително обучение по предмети; Деца, посещаващи допълнителни консултации по предмети извън часовете; Логопедична работа; Диференциран подход на обучение; Награди.	Класни ръководители, главни учители, психолог, педагогически съветник, логопед
<i>Осигуряване на подкрепа на даровитите деца</i>	Стимулиране участието на деца с изявени дарби в състезания и олимпиади	В рамките на бюджета на училището	Постоянен	Призови места	Призови места и награди	Класни ръководители

План за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие за ученици със специални образователни потребности

Оперативни цели	Дейности	Бюджет	Срок за изпълнение	Очаквани резултати	Индикатори	Водещ отговорник

Осигуряване на равен достъп за деца със СОП	Оценка на потребности; Изготвяне на план за подкрепа на детето/ученика ; Назначаване на екип	В рамките на бюджета на училището	Учебната 2019/2020 година	Осигурен ресурс за допълнителна подкрепа	Изготвени толкова на брой планове за подкрепа за лично развитие, колкото са учениците със СОП	Координатор – зам. директор по УД
	Осигуряване на специалисти, които да се включат в екипите за подкрепа на личностното развитие	В рамките на бюджета на училището;	Учебната 2019/2020 година	Осигурена обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на учениците	Създадени толкова на брой екипи за подкрепа на личностното развитие колкото са и учениците със СОП	Директор
	Осигуряване на специалист в училището, който да ръководи екипите за подкрепа на личностното развитие	В рамките на бюджета на училището	Учебната 2019/2020 година	Координирана дейност на екипите за подкрепа на лично развитие и ефективност на прилаганите методи и подходи за обучение	Осигурен координатор в училището	Директор

	Логопедична терапия, рехабилитация и консултации Психологическа подкрепа, психо-социална рехабилитация и консултации Ресурсно подпомагане	В рамките на бюджета на училището	Учебната 2019/2020 година			Логопед, ресурсен учител, психолог
Работа с нагласи и отношения	Организиране на „Академия за родители“ . Организиране на „Дни на отворените врати“; Провеждане на тренинги за изграждане на умения за толерантно общуване; Участие в екипни обсъждания/ срещи; Супервизии с външни специалисти на екипите, работещи с децата.	В рамките на бюджета на училището	Учебната 2019/2020 година	Позитивен психоклимат и приемане на „различието“	Осигурен позитивен психоклимат в училище	Психолог, класни ръководители
Създаване на клубове по интереси в различните етапи на обучение	Групиране на децата по интереси; Създаване на връзки- „дете помага на дете“	В рамките на бюджета на училището.	Учебната 2019/2020 година	Умения за работа в екип; Усъвършенстване на силните	Създаване и функциониране на клубовете; Посещаемост на клубовете;	Класен ръководител/ друг педагогически специалист

	Осигуряване на занимания по интереси и часове за овладяване на българския език от учениците от малцинствени групи	В рамките на бюджета на училището	Учебната 2019/2020 година	Повишено ниво на владеене на български език	Повишено ниво на владеене на български език	
Здравна грижа						
Оперативни цели	Дейности	Бюджет	Срок за изпълнение	Очаквани резултати	Индикатори	Водещ отговорник
<i>Грижа за здравето- физическо, психическо и социално благополучие;</i>	Беседи на здравна тематика, съобразена с възрастовите специфики на децата/ учениците; Провеждане на групови програми, съобразена с възрастовите специфики	В рамките на бюджета на училището.	Учебната 2019/2020 година	Безопасен и здравословен начин на живот	Информираност; Повишаване личната хигиена; Спазване култура на хранене; Повишаване	Директор/ заместник-директор по АСД

	на децата/ учениците;				сексуалната информираност на учениците	
Спорт и занимания						
Оперативни цели	Дейности	Бюджет	Срок за изпълнение	Очаквани резултати	Индикатори	Водещ отговорник
<i>Активно включване на деца от уязвимите групи в спортни училищни и извънучилищни мероприятия, състезания и турнири</i>	Организиране на спортен празник в училище; Насочване на децата към спортни клубове; Даване шанс за положителна изява в различни спортни дисциплини; Поощрение с награди	В рамките на бюджета на училището.	Учебната 2019/2020 година	Подобряване физическата активност на децата; Повишаване мотивацията и самооценката за справяне на децата	Участие в различни спортни дисциплини;	Координатор – зам. директор УД, главен учител, учители по физическо възпитание и спорт
Позитивен психологически климат						
Оперативни цели	Дейности	Бюджет	Срок за изпълнен	Очаквани	Индикатори	Водещ отговорник

			ие	резултати		
Превенция на насилието и проблемното поведение; Психологическа подкрепа	Прилагането на цялостен училищен подход, координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда Системни усилия за възпитаване у децата на социални умения и нагласи, които не допускат насилие във взаимоотношенията; Разглеждане на теми, свързани с превенция на насилието и тормоза в час на класа	В рамките на бюджета на училището	Учебната 2019/2020 година	Подобрена физическата среда в училище; Разбиране на последиците от насилието и справяне с неприемливото поведение	Подобрени нагласи към ученето, които намаляват съревнователния елемент между учениците за сметка на екипната работа	Координатор на екипа за прилагане на Механизъм за превенция на тормоза и насилието на Второ ОУ „Димитър Благоев“ /Зорница Стоиловска/ Класните ръководители